

Analýza problému závislosti na elektronických upozorněních u adolescentů a mladých dospělých

Smartphony se staly nepostradatelnou součástí běžného života. Umožňují široké spektrum aktivit od zábavy, práci či propojování lidí na větší či menší vzdálenost. Jedná se o dostupnou komoditu, která v našem prostředí stala tak samozřejmou, že nás nepřekvapí, když telefon vlastní i děti v mateřské škole. Nadměrné užívání může vést k rizikovému chování, vzniku závislosti a má dopady na všechny oblasti života i zdraví. Výzkum Ayara et al. (2017) tureckých dětí a studentů ilustrativně dokládá jak moc se mobilní telefony staly nejlepšími „kamarády“ člověka. Výsledky studie ukázaly, že 89,4 % žáků a studentů se nepřetržitě připojovala online během výuky (Ayara et al., 2017).

Csaby et al. (2021) tvrdí, že některé věkové skupiny jsou náchylnější k rizikovému chování s mobilními telefony než jiné. Jejich výzkum prokázal, že do nejzranitelnější skupiny patří předškolní děti a mladí dospělí. Současně tento výzkum Csabyho et al. (2021) mi posloužil jako inspirace pro formulování hypotézu o riziku závislosti na elektronických upozorněních a používání elektronického kalendáře u adolescentů a mladých dospělých.

Pro ověření hypotézy byla použita data¹ výzkumnic (Heiderová et al., 2021), která byla sebrána pro ověření psychometrické ověření platnosti jejich *Škály závislosti na elektronických upozorněních*. Škála obsahuje 16 položek a je rozdělena na dvě subškály – Kontrola upozornění a Spoléhání se na elektronický kalendář (Heiderová et al., 2021).

Do původního výzkumu Heiderová et al. (2021) se zapojilo 502 respondentů od 13 do 73 let. Kvartil náležel od 21 do 32 let. Z celkového činilo 76,9 % respondentů žen s průměrným věkem 28 let a 23,1 % zastupovali muži se shodným průměrným věkem (Heiderová et al., 2021). Pro potřeby této studie byli z původního výzkumného souboru vyřazeni všichni respondenti nad 30 let. Výzkumný soubor² disponuje zastoupením 369 participantů, z toho je 288 žen (88 %) a 81 mužů (22 %). Průměrný věk dosahuje 22,5 let (ženy 22,5; muži 22,4). Minimální věk účastníka výzkumu byl 13 let a maximální činil 30 let.

¹ Původní data a další informace jsou volně dostupné na adrese <https://dostal.vyzkum-psychologie.cz/pmlab/>.

² Data a další informace o této zprávě jsou dostupné na adrese <https://dostal.vyzkum-psychologie.cz/stat4?i=32>

Platnosti hypotézy jsem ověřila pomocí logistické regrese, což statistický model, jenž popisuje chování dichotomické závislé proměnné. Do modelu jsem zařadila následující proměnné:

- Závislé proměnné: hodnota skóru ve škálách **Kontrola upozornění** a **Spoléhání se na elektronický kalendář**. Průměrná hodnota škály Kontrola upozornění činí 3,82 (medián je 4), proto budou kódovány jedničkou všechny hodnoty vyšší než 4, nižší rovné hodnoty číslu 4 dostanou kód nula. Druhá škála Spoléhání se na elektronický kalendář má průměrnou hodnotu odpovědí 1,35 (medián je 1), z toho vyplývá, že jsem zvolila následující kódování odpovědí. Všechny hodnoty vyšší než číslo 1 jsou kódovány jedničkou, nižší nebo rovné jsou reprezentovány nulou. Pro každou z těchto závislých proměnných byl vytvořen vlastní statistický model.
- Regresory: údaj o **věku respondenta** a **druhou mocnu věku respondenta** (pro účel testování křivkové závislosti).
- Kovariáty: **pohlaví**.

Testování hypotézy o nelineárním vztahu mezi dosaženým věkem a častým nutkáním kontrolovat upozornění na mobilním telefonu a spoléháním na elektronický kalendář proběhlého na základě ověření statistické významnosti regresního koeficientu u regresoru druhé mocniny věku respondentů na základě Wildovy statistiky.

Tabulka 1

Testy statistické významnosti kvadratického vztahu

Model	Regresní koeficient	Testová statistika	P hodnota
Upozornění	0,99	1,617	0,203
Elektronický kalendář	0,99	0,005	0,938

Z výsledků statistické analýzy vyplývá, že musíme zamítnout nulovou hypotézu, neboť data nejsou statisticky významná. Současně regresní koeficient ukazuje, že s přibývajícím věkem v referenční skupině od 13 do 30 let dochází k pouze zanedbatelnému poklesu kontrolování upozornění a spoléhání se na elektronický kalendář.

Přestože analýza dat nepřinesla žádné statisticky významné výsledky, nutí k zamyšlení jak by vypadalo porovnání výsledků v diferenciovaných věkových skupinách. V porovnání s jinými výzkumy (Csibi et al., 2021; de-Sola et al., 2017), které se zaměřovaly rizikové chování

spojené s užíváním smartphonů v učitěm nalézáme podobné výsledky taktěž u populace do 30 let věku, nalézáme obdobné výsledky u adolescenti a mladých.

Zdroje:

Ayar, D., Bektas, M., Bektas, I., Akdeniz Kudubes, A., Selekoglu Ok, Y., Sal Altan, S., & Celik, I.

(2017). The Effect of Adolescents' Internet Addiction on Smartphone Addiction.

Journal of Addictions Nursing, 28(4), 210–214.

<https://doi.org/10.1097/JAN.0000000000000196>

Csibi, S., Griffiths, M. D., Demetrovics, Z., & Szabo, A. (2021). Analysis of Problematic

Smartphone Use Across Different Age Groups within the 'Components Model of Addiction'. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 19(3), 616–631.

<https://doi.org/10.1007/s11469-019-00095-0>

de-Sola, J., Talledo, H., Rodríguez de Fonseca, F., & Rubio, G. (2017). Prevalence of problematic

cell phone use in an adult population in Spain as assessed by the Mobile Phone Problem Use Scale (MPPUS). *PLOS ONE*, 12(8), e0181184.

<https://doi.org/10.1371/journal.pone.0181184>

Heiderová, N., Kormaníková, L., Vobořilová, B., & Zástavová, K. (2021). *Škála závislosti na*

elektronických upozorněních. PhDr. Daniel Dostál, Ph.D. <https://dostal.vyzkum->

[psychologie.cz/pmlab/zpravy/zprava0209_2.pdf](https://dostal.vyzkum-psychologie.cz/pmlab/zpravy/zprava0209_2.pdf)